ETELÄ-SAVON HYVINVOINTIALUE

Vaativan sijaishuollon laitosyksikön valmistelutyö Etelä-Savossa

27.4.2022

Lauri Silvonen, lastensuojelun kehittäjä, LUMO-hanke

Johanna Will-Orava, lapsiperheiden sosiaalipalvelun palvelupäällikkö, Essote

Selvitystyö aloitettiin Essotessa keväällä 2021 ja jatkuu nyt Etelä-Savon hyvinvointialueen laajuisena

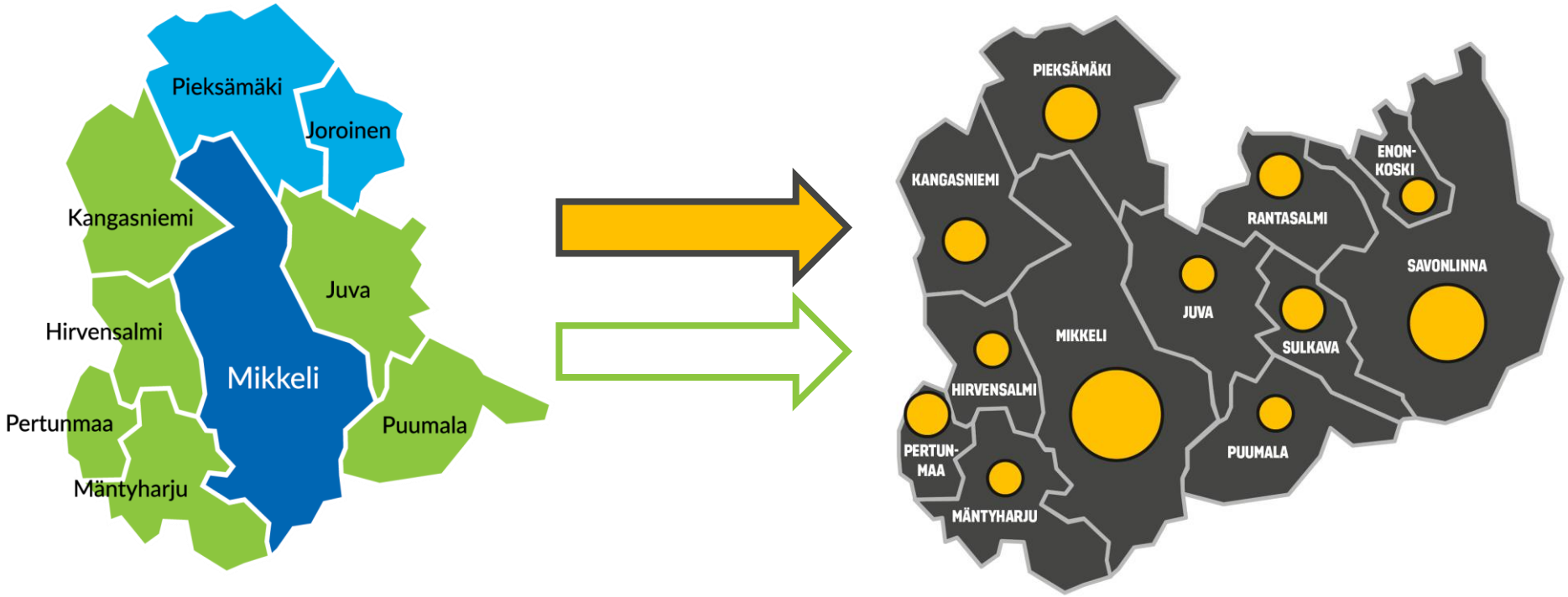

Miksi Essotessa haluttiin selvittää mahdollisen oman uuden yksikön perustamista?

- Kustannuskehityksen hillintä: huostaanottojen määrä oli kasvanut ja ollut hieman maan keskitasoa suurempaa.
  - Toistuvasti sijoitettujen määrä ollut merkittävästi suurempi kuin koko maassa (3,3/10 000 vs. 4,3/10 000 vastaavan ikäistä).
- Ongelmat kasaantuvat samaan perheeseen: samat asiakkaat lastensuojelun lisäksi myös muiden palvelujen (koulu, päivähoito, lasten- ja nuortenpsykiatria, vanhempien mipä) piirissä
- Psykiatrisessa laitoshoidossa oli alle 12-v. potilaita selvästi alle maan keskiarvon ja 13-17-v. potilaita maan korkeimpia määriä; ennaltaehkäisevät vuodeosastohoitoja vähentävät toimet ovat aiheellisia. Myös lasten- ja nuorisopsykiatrian avohoitokäyntien määrät ovat maan suurimpien joukossa.
- Huomattu, että erittäin vaativahoitoisten lasten ja nuorten sijaishuoltopaikoissa vaikea vastata lasten tarpeisiin

Selvitys- ja valmistelutyö Essotessa

- Essoten lastensuojelun palvelupäällikkö Johanna Will-Oravan johdolla selvitettiin kannattaisiko kuntayhtymän perustaa uusi, oma sijaishuoltoyksikkö
  - Tavoitteena vaikuttavien palveluiden aikaansaaminen ja monialaiset toimintamallit lasten kasvun ja kehityksen tueksi sijaishuoltoyksikössä, kustannusten hallinnan lisäksi
- Valmistelutyö aloitettiin Essoten lastensuojelussa pienellä työryhmällä selvittämällä tehdyt uudet huostaanotot perusteineen v. 2019–2020 (myöhemmin myös 2021)
  - Huomioon otettiin lastensuojelulain muutosehdotus
  - Mukana myös LUMO-hankkeen Etelä-Savon kehittäjä-sosiaalityöntekijä
- Työtä jatkettiin laajemmilla tapaamisilla, joissa esiteltiin selvitystyön tuloksia ja käytiin yhteistä keskustelua mipä- ja sivi-palveluiden kanssa

Uudet huostaanotot Essotessa 2019–2021

Lapsen ikä kun HO tehty

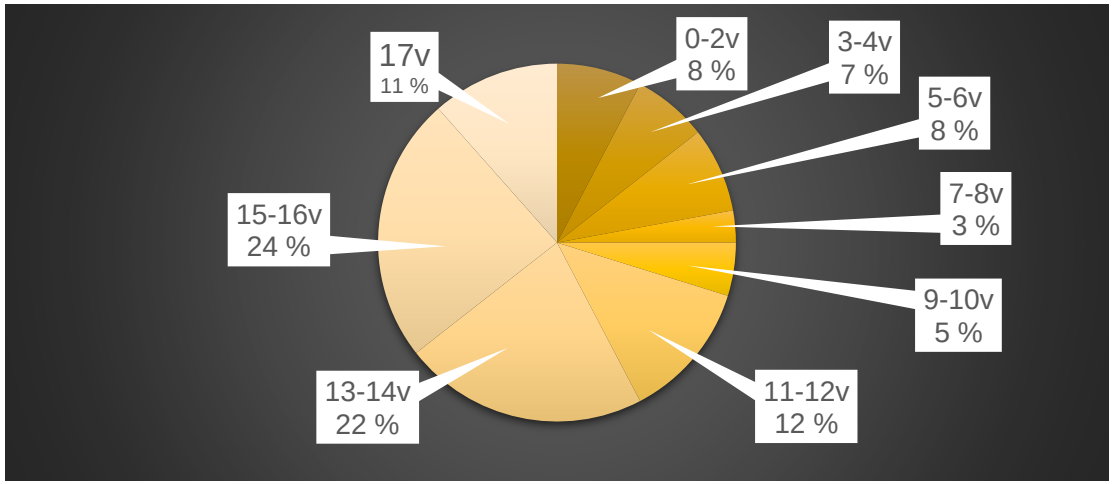

Sijaishuoltopaikka, jonne HO tehty

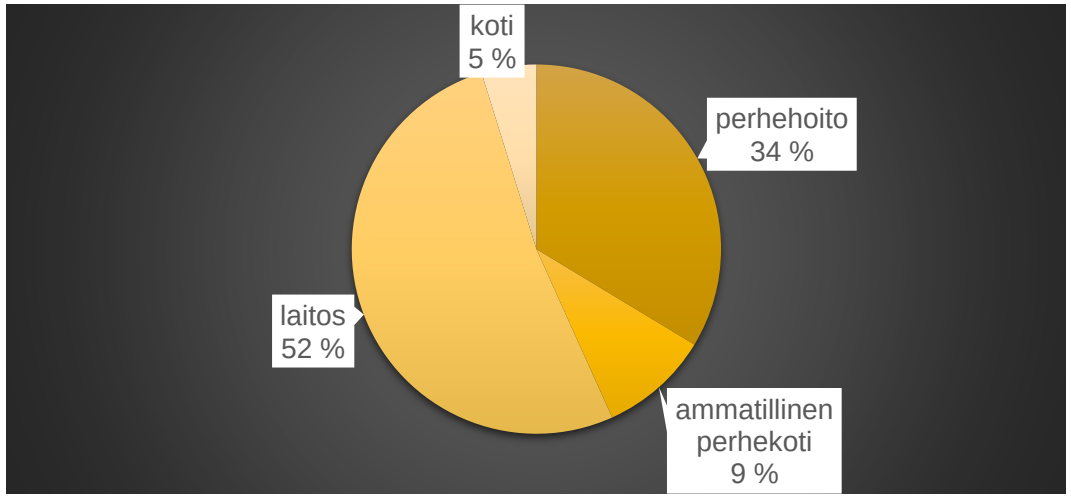

Vanhempiin liittyvät HO:n perusteet

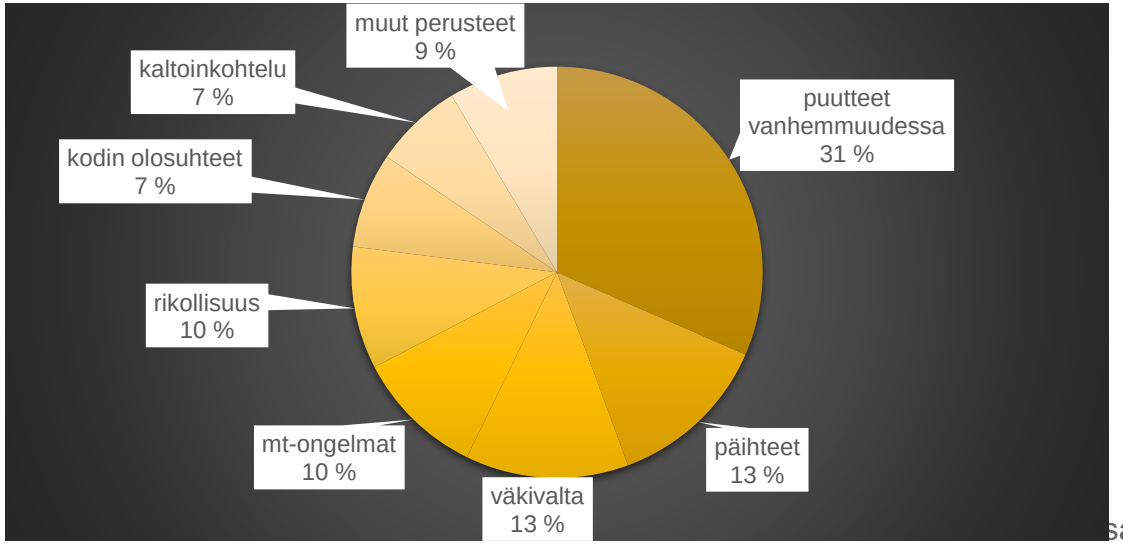

Lapseen liittyvät HO:n perusteet

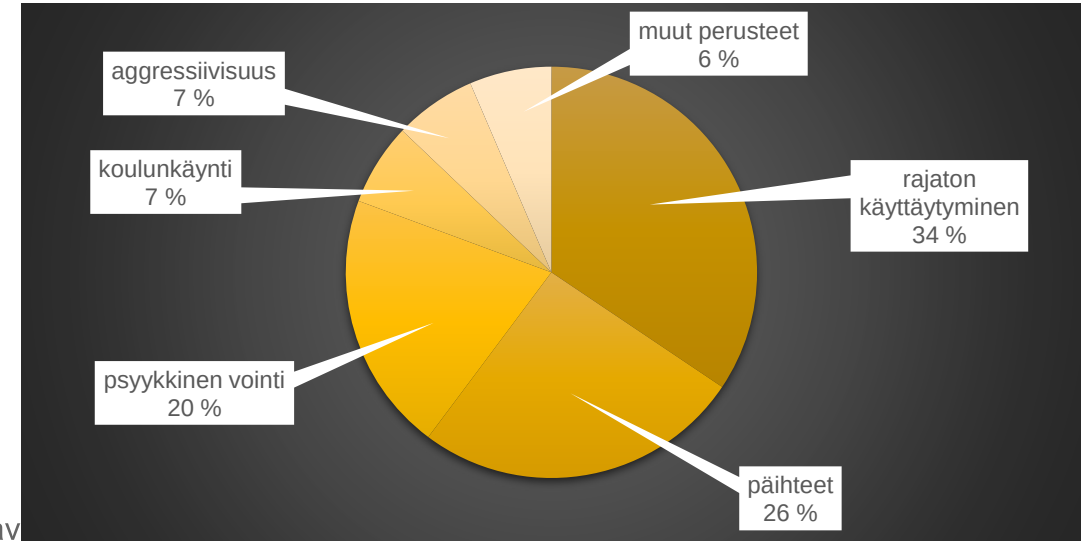

Lastensuojelun laitostyyppi (valtio, kunta ja yksityiset palveluntuottajat)	**Asiakkaat**	**Sijoitusmuoto**	**Henkilöstömitoitus (LSL 59 §)**	**Osastot, paikkaluku**
Perustason **lastensuojelulaitos** esim lastenkoti/nuoriskoti/ vastaanottoyksikkö	Lastensuojelun laitossijoitusta tarvitsevat lapset / nuoret, 0 - 18 vuotta	Avohuollon sijoitus, kiireellinen sijoitus tai huostaanotto	1:1 eli vähintään 7 hoito- ja kasvatustehtävässä toimivaa tt:ää/ osasto	Enintään 24 lasta / nuorta samassa rakennuksessa
Ls erityisyksikkö (vakiintunut käytäntö esim lastensuojelun kilpailutuksissa, ei lakiperustainen)	Tyypillisesti mt- tai päihdeosaamista vaativat lastensuojelun asiakkaat laitoksen asiakasprofiilin mukaisesti, 0-18 vuotta	Avohuollon sijoitus, kiireellinen sijoitus tai huostaanotto	1:3 tyypillinen resurssointi, henkilökunnalla psykiatrista/ päihdeosaamista asiakasprofiilin mukaan	Enintään 24 lasta/ nuorta samassa rakennuksessa
Vaativan sijaishuollon laitos* (vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän esitys lakimuutokseksi)	lapset ja nuoret 0-18 vuotta: **Erityisen tai monialaisen tuen tarve** edellyttää tehostettua vaativaa erityisosaamista	Avohuollon sijoitus, kiireellinen sijoitus tai huostaanotto	2:1, vähintään kaksi hoito- ja kasvatustehtävässä toimivaa tt:ää yhtä lasta kohden**	Enintään 14 lasta / nuorta samassa laitoksessa**
EHO erityisen huolenpidon jakso*: erityisosaamiseen perustuva integroitu mielenterveys- ja päihdetyö sekä kuntoutus, lakimuutosehdotus rajoitustoimenpiteestä palveluksi	12-18 –vuotiaat: Kokonaisvaltaista hoitoa, kasvatusta ja huolenpitoa lapsille ja nuorille, joiden toiminta **erityisen vakavasti vaarantaa** heidän henkeään, terveyttään tai kehitystään.	Huostaanotto	Henkilöstöresurssi 3:1 eli kolme työntekijää yhtä lasta kohden.**	Voidaan järjestää vain valtion tai kunnan omistamassa yksikössä**

***) tilanne 2021: lakimuutosehdotus lastensuojelun vaativasta sijaishuollosta lausuntokierrosten jälkeen eduskunnan käsittelyssä, ja em. tiedot perustuvat vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän esitykseen ja siihen annettuun lausuntopalautteeseen (22.4.21).**
****) Lastensuojelulaitoksen henkilökunnan ammatillisia osaamisvaatimuksia tarkennettaisiin ja säädettäisiin portaittain tiukentuva henkilöstömitoitus vuoteen 2026 asti. Vaativan sijaishuollon ja erityisen huolenpidon asumisyksiköihinhenkilöstömitoitus tulisi voimaan ehdotuksen mukaan portaittain vuosina 2022 – 2026, täysimääräisenä vuonna 2026.** Lisäksi vaativan sijaishuollon ja eho-asumisyksikön laitoksella on oltava riittävä kasvatuksellinen, psykologinen, sosiaalityön ja lääketieteellinen asiantuntemus.

Marika Huupponen 2021

LUMO
Lastensuojelun uudistaminen monialaisesti

Selvitystyön perusteella keväällä 2021 esitettiin, että Essote perustaisi oman uuden sijaishuoltoyksikön:

- 14-paikkainen vaativan sijaishuollon yksikkö Mikkeliin
- Pitkäaikaista sijaishuoltoa huostaanotetuille teini-ikäisille lapsille
  - Yksikkö vastaisi erityistä vaativaa tukea tarvitsevien lasten tarpeisiin ja on näiden lasten koti
  - Lapsia ei sijoiteta yksiköstä eteenpäin, psyk. osastojaksoja tarvitaan vähemmän
  - Työtä tehdään pitkäjänteisesti lapsen perheen / läheisverkoston kanssa kotiinpaluun mahdollistamiseksi ja tukemiseksi
- Essotella jo olemassa yksi oma ympärivuorokautisen sijaishuollon yksikkö, 7-paikkainen arviointi- ja vastaanottoyksikkö Nuorten vastaanottokoti Havurinne

Päätös yksikön perustamisesta siirrettiin Essotelta Etelä-Savon hyvinvointialueelle

- Päätös yksikön perustamisesta jätettiin Etelä-Savon hyvinvointialueen tehtäväksi
- Päätöstä ei ole vielä (27.4.2022) tehty, mutta valmistelutyötä jatketaan; nyt valmistelutyöryhmässä mukana myös Pieksämäki, Sosteri ja Vaalijala sekä Etelä-Savon hyvinvointialue
  - E-S:n hyvinvointialueella jo olemassa olevat sijaishuoltoyksiköt:
    - Lasten- ja nuortenkoti Kuutti, Savonlinna (7 + 7 paikkaa)
    - Nuorten vastaanottokoti Havurinne, Mikkeli (7 + 1 paikka)
    - Vaalijala Pieksämäki (ei ole lastensuojeluyksikkö, mutta jos lapsi tarvitsee kuntoutusta, voi hän olla sijoitettuna Vaalijalassa))
  - Ajatuksena yhteensovittaa tulevan HVA:een omien laitosten toiminta

Missä mennään nyt ja mitä seuraavaksi?

- Valmistelutyöryhmä jatkaa kokoontumisia ja tiedonkeruuta koko HVA:een laajuisesti
  - Mm. huostaanottojen määrät, perusteet, kustannukset
  - Tavoitteena esitys valmiina hyvinvointialueen hallituksen päätettäväksi kesällä 2022
- Konsultti Jussi Sudenlehden vetämä prosessimainen työpajatyöskentely, jossa luodaan ”paperille” konkreettinen kuvaus vaikeahoitoisten lasten- ja nuorten hoidosta yksikössä
  - Tavoitteena sijaishuoltoyksikkö, jossa on huomioitu integratiivinen yhteistyö koulun ja psykiatrian kanssa. Asiakkaina ovat vaativahoitoisia lapsia. Hoidon viitekehyksenä on systeeminen viitekehys. Konsultaation näkökulmana on asiakkaan arki ja asiakkaan tarpeet.

Työpajat yksikön toimintamallin luomiseksi

- Kaikkiin työpajoihin osallistuu lastensuojelun ammattilaisten rukkasryhmä, lisäksi syksyllä sivi- ja mipä-ammattilaisia
- I työpaja 31.3.2022
  - Miten systeeminen viitekehys näkyy yhteistyössä. Mitä asiakas siitä hyötyy? Systeemisyyden peruskäsitteet hoitomallin ytimenä. Hypoteesikeskeinen hoito työryhmässä.
- II ja III työpajat syksyllä 2022
  - Esimerkkitapauksia vaikeahoitoisten lasten ja nuorten kanssa työskentelystä. Mitä yksikössä pitää huomioida? (mm. epävakaus, karkailu, käytöspulmat)
  - Yhteistyö. Miten integroida koulu ja psykiatrinen hoito (realistisesti) osaksi kuntoutusta. Psykiatrian tieto ja hypoteesi ohjaa yksikön arkea ja vuorovaikutusta. Yksikön ja psykiatrian tieto ohjaa yhteistyötä koulun kanssa. Keinoja kouluhaluttomuuteen. Motivointi ja ja psykiatrisen pulman huomiointi.

I työpaja 31.3.2022

- Ensimmäisessä työpajassa mm. hahmoteltiin viitekehys hoidolle ja luotiin toimintamallin ydin
  1. Vakauttava hoito sijoituksen alussa
  2. Reflektiivinen tiimi ja hypoteesit ohjaavat hoitoa
- Toimintaohjeiden konsultointi lastensuojelun kokemusasiantuntijoiden kanssa

SWOT – yksikön perustaminen

Vahvuudet

- Alueellinen
- Aidosti moniammatillinen, riittävä resurssi ja osaaminen
- Sivi-mipä -integraatio
- Pitkät sijoitukset; Lapselle mahdollisuus kiinnittyä ja kuntoutua + ”työrauha” kun ei kiirettä tehdä arviota ja siirtyä eteenpäin, samalla kuitenkin pitkäjänteinen työ kotiinpäin
- Hyvin luotu toimintamalli (työpaperi); sietää myös työntekijöiden vaihtumista
- Mallia voidaan ottaa mm. alueellisista hyvistä käytännöistä; esim. Vaalijala uusien työntekijöiden rekry + koulutus 6kk ennen yksikön avaamista + hoidollinen kokemus erityisen tuen tarpeen lapsista

Heikkoudet

- Ei ensisijaisesti vakavasti päihdeongelmaisille
  - Näiden asiakkaiden kohdalla edelleen ostopalvelutarve?
- Taloudellinen riski liittyen vajaakäyntiin

Mahdollisuudet

- Vaikuttavaa sijaishuoltoa
  - Ei enää uusia, toistuvia sijoituksia lapselle
- Tuo säästöjä kun ostopalvelujen tarve vähenee, mahdollisesti myös EHO-jaksojen tarve vähenee
- Ostopalvelujen rinnalle omaa toimintaa
- Psyk.osastojaksojen tarve vähenee
- Alueellisuus
  - Lapselle ja perheelle mahdollisesti jo tutut yhteistyökumppanit
  - Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä aktiivisesti mukana (reflektiivinen tiimi)
  - Helpompi tehdä yhteistyötä perheen kanssa
  - Kotiinpaluun mahdollisuudet HO:n aikana paranevat

Uhat

- Riittävän, osaavan henkilöstön rekrytointi (suhdeluku 2:1 → 14 paikkainen yksikkö tarvitsee 28 ammattilaista)
- Jos toimintamalli ei hyvin laadittu tai rekryissä ei onnistuta = työntekijät eivät puhalla yhteen hiileen heti alusta asti, asiakkaita ei pystytäkään hoitamaan
- Sopivien tilojen löytyminen / rakennuttaminen, hyvälle sijainnilla
- Yksikön paikkojen tulisi ns. täyttyä heti

Tulevaisuudennäkymät

- Vuoden lopussa valmiina työpajojen pohjalta konkreettinen malli vaativan sijaishuollon yksikön toiminnalle
- Yhteenkatsotaan hyvinvointialueen jo olemassa olevien yksiköiden (Havurinne, Kuutti, Vaalijala) kokonaisuus suhteessa mahdolliseen uuteen yksikköön

Tämä kuva, tekijä Tuntematon tekijä, käyttöoikeus: CC BY-SA-NC
Tämä kuva, tekijä Tuntematon tekijä, käyttöoikeus: CC BY-SA-NC

Tavoitteena erityisen vaativaa hoitoa tarvitseville lapsille erityisen hyvän huolenpidon yksikkö

Vakauttava hoito ja systeemisyys, tehdään rauhassa

- Hoidetaan vakauttaen, joten voidaan vastaanottaa erilaisista haastavista tilanteista tulevat lapset
- Asiakkaat huostaanotettuja → aikaa asettua yksikköön ja tiimillä puolestaan aikaa löytää kullekin lapselle toimivat hoitomallit → kuntoutuminen

Yhteistyö lähellä

- Lapsen perhe ja muu läheisverkosto
- Ammattilaiset
- Kohti kotia pitkäjänteisellä työllä → samanaikaisesti voidaan työskennellä sekä sijoitetun nuoren että hänen perheensä kanssa

Kiitos!

Lauri Silvonen, LUMO-hanke
lauri.silvonen@essote.fi
040 656 7554

Johanna Will-Orava, Essote
johanna.will-orava@essote.fi
044 794 2393